

ПРЕДЛАГАЧИ: Димитар Апасиев – пратеник од Левица
Борислав Крмов – пратеник од Левица

**ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА
ЗАКОНОТ ЗА СЕМЕЈСТВОТО**

Скопје,
мај 2022 година

ДО:
ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОБРАНИЕТО
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на членот 71, став 1 од Уставот на Република Македонија и членовите 132 и 137 од Деловникот на Собранието на Република Македонија, Ви поднесуваме *Предлог на закон за изменување и дополнување на Законот за семејството* – во редовна постапка.

ПРАТЕНИЦИ:

_____

_____

ВОВЕД

I. ОЦЕНКА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА ДА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ПРИЧИНИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Законот за семејството како единствена целина на Законот за бракот, Законот за односите на родителите и децата, Законот за посвојување, Законот за старателство и Законот за посебните процесни постапки е донесен во 1992 година.

Примената на поединечните закони донесени во периодот од 1974 година до донесување на Законот за семејството покажале свои слабости, пропусти, нејаснотии и дилеми кои предизвикувале различни толкувања и примена на законите при разрешување на одредени состојби.

Потребата од донесување нанов модерен и радикален Закон за семејството со кој ќе се решат новонастанатите состојби и ќе се пополнат правните празнини, инициран од промените во општествено-економскиот развој, а особено од промените на составот на општеството спрема определени односи, појави и состојби поврзани со семејството и бракот се покажала како неопходна.

Во главата III. ЗАСНОВАЊЕ НА ОДНОСИ МЕЃУ РОДИТЕЛИ И ДЕЦА со одредбата од членот 50 регулирано е кој се смета за татко на детето родено за време на траење на бракот или во рок од 300 дена по престанокот на бракот.

Оваа одредба во пракса секогаш се применува за случаите кога детето е родено за време на траење на брачната заедница, во кои случаи по автоматизам како татко на детето се запишува брачниот другар на мајката, без оглед дали истиот е биолошки, односно природен татко на детето.

За татко на дете родено надвор од брак, се смета лицето кое ќе го признае детето за свое и тоа пред матичар, пред центарот за социјална работа или пред суд, доколку со тоа се согласи мајката на детето, а кога детето е постаро од 16 години потребна е и негова согласност.

Утврдувањето на татковство по сила на овој закон може да се оствари по судски пат кога детето е родено надвор од бракот односно кога во изводот од Матичната книга на родените за детето не е запишан вистинскиот татко на детето.

Како подносител на тужбата за утврдување на татковство по судски пат може да се јават :

1. лицето кое дало изјава за признавање на татковство, кога мајката на детето и детето постаро од 16 години не дале согласност или не се изјасниле во предвидениот рок од 30 дена по приемот на известувањето дека некое лице дало изјава за признавање на татковство;

2. Старателот, со одобрение на центарот за социјална работа, додека трае старателството, а најдоцна до навршена 21 година од животот на детето.

3. Центарот за социјална работа, по службена должност, доколку мајката во вршењето на родителското право ги занемарува интересите на детето и не покренала постапка за утврдување на татковството.

Кога станува збор за оспорување на татковство по судски пат како подносителите на тужбата за оспорување на татковство може да се јават само:

1. Брачниот другар кој е запишан како татко на детето во изводот од матичната книга на родените, на дете родено завреме на траењето на бракот кое го родила неговата брачна другарка или пред истекот на 300 дена од престанокот на бракот или неговиот старател ако тој е лишен од деловна способност и тоа во рок од 3 месеци од денот на дознавањето за раѓањето на детето;

2. Мајката на детето, во рок од 3 месеци од раѓањето на детето и

3. Детето.

Тргувајќи од целината на Законот за семејството, со кој се уредени односите меѓу родителите и децата, основните принципи врз кои се темели семејното право - еднаквоста и рамноправноста, како и принципот на заштита на интересите на децата и принципот на заштита на семејството, доминацијата на лично правните елементи, сведени на права и обврски меѓу членовите на семејството од неимотен карактер (верност, помагање, почитување и др.) и од имотен карактер (право на издржување меѓу брачните другари, како и меѓу родителите и децата), особено е важна елиминацијата на ова ограничувачкото правото на личениот и семејниот живот на граѓанинот, односно ускратувањето на правото да се утврди биолошката врска на детето со неговите вистински родители односно на родителот со детето, како клучен факт во оваа правна ситуација која законот не смеел да ја исклучи.

Со постојното законско ограничување биолошкиот родител е оневозможен во остварување на правото за оспорување на татковството на детето со ускратување на правото за поднесување на тужба, со што законодавецот при носење на законот ги нарушил членот 25 од Уставот и членот 8 од Европската конвенција за заштита на човековите права.

Оваа недоследност и законска неуреденост во голем број постапки за утврдување односно оспорување на татковство кои се водат пред надлежни судови во целост ја ускратуваат можноста на друго лице да се запише како татко, кога со материјални докази ќе докаже дека е негов биолошки родител односно татко, на дете родено во брачна заедница на мајката со друг маж, кој по сила на законот е запишан како татко, односно детето го признал за свое.

Уписот на татковство во овие ситуации единствено е можно само доколку постои согласност на брачниот другар со кој мајката на детето е во брачна заедница, но не се ретки и ситуациите кога и покрај оваа материјално докажување на родителската врска, брачниот другар согласноста не ја дава, а биолошкиот татко заради законската неуреденост истото не може да го оствари.

Заради фактот што постојниот закон му овозможува на брачниот другар на мајката во Изводот од матичната книга на родените за детето да се запише како татко на детето, а со тоа и му дава законски основ за потреба од негова согласност кога се бара признавање на татковство на детето од друго лице кое е биолошкиот родител, за кое се дознало за време на траење на бракот и заради многуте случаи во судската пракса каде токму ваквата интерпретација на законот предизвикува правна несигурност и недоследност во остварување на ова право, потребно е донесување на овие законски измени и дополнувања.

Имајќи ја предвидел можноста запишаниот татко доколку смета дека тој не е татко на детето, со тужба да го утврдува спротивното, како и можноста за мајката за која се претпоставува дека знае дека запишаниот татко на детето не е вистински татко, со тужба за да го оспори извршениот упис на татко во Изводот од матичната книга на родените, се поставува дилема како со ваквата законска регулација друго лице кое воедно е и биолошки татко на детето може да го оствари ова право?

Законот иако не предвидел можност, биолошкиот –природниот татко на детето кое е родено за време на траење на брачната заедница“ (меѓу мајката и нејзиниот брачен другар односно лицето кое е запишано како татко на детето), да биде подносител на тужба со која се оспорува уписот на брачниот другар по автоматизам за татко на детето родено за време на траење на бракот, сепак во пракса група на граѓа, они кои ја имаат оваа потреба се спречени во остварување на оваа право и упишување на татковство преку природна односно вистинска врска.

Исто така, од практичната примена на законот се увиде дека како пречка за остварување на ова право се и роковите утврдени во овој закон за поднесување на тужба за оспорување на татковство и мајчинство кои се многу кратки со што се наметна и потребата за нивно продолжување, со цел да се создаде реална можност за нивна примена.

Бидејќи формулациите на постојните одредби во Законот за семејство целосно го дискриминираат биолошкиот-природниот татко на детето за утврдување или оспорување на татковството дури и кога поседува материјални докази од кои произлегува фактичката состојба (Вештачење по ДНК отисок), потребно е донесување на Предлог законот за изменување и дополнување на Законот за семејството.

II. ЦЕЛИ, НАЧЕЛА И ОСНОВНИ РЕШЕНИЈА

Со цел да се доуредат одредени слабости и недоследности во постојното законско решение кои се провлекуваат во пракса, а се однесуваат на утврдување односно оспорување на татковството се предлага изменувањето и дополнувањето на Законот за семејството.

Предлог -законот се заснова на истите начела на кој е заснован Законот за семејството.

Основните решенија кои ќе се постигнат со Предлог законот е прецизирање на одредби со кои ќе се регулира постапка во спорови заради утврдување и оспорување на татковство и мајчинство, која ќе има можност покрај законски предвидените подносител на тужбата да може и друго лице односно на биолошкиот родител на детето да ја поднесе заради утврдување или оспорување на татковството.

III. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОНОТ ВРЗ БУЏЕТОТ И ДРУГИТЕ ЈАВНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

Спроведувањето на Предлогот на закон за изменување и дополнување на Законот за семејството не предизвикува финансиски импликации врз Републичкиот Буџет.

IV. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ, НАЧИНОТ НА НИВНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ, ПОДАТОЦИ ЗА ТОА ДАЛИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ПОВЛЕКУВА МАТЕРИЈАЛНИ ОБВРСКИ ЗА ОДДЕЛНИ СУБЈЕКТИ

За спроведување на законот не се потребни финансиски средства и истиот не предизвикува материјални обврски за одделни субјекти.

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СЕМЕЈСТВОТО

Член 1

Во Законот за семејството („Службен весник на Република Македонија” број 80/92, 9/96, 38/04, 33/06, 84/08, 67/10, 156/10, 39/12, 44/12, 38/14, 115/14, 104/15 и 150/15 и „Службен весник на Република Северна Македонија” број 53/21), во член 64 во ставовите 2 и 3 зборовите „три месеци“ се заменуваат со зборовите „една година”.

Член 2

По член 65 се додава нов член 65-а, кој гласи:

„Член 65-а

Маж кој тврди дека е татко на детето може да го оспори татковството на лицето кое се смета за татко на детето според овој закон, ако истовремено побара да му се утврди татковство.

Тужбата за оспорување на татковство од став 1 на овој член се поднесува во рок од една година од раѓањето на детето”.

Член 3

Во член 67 ставот 3 се менува и гласи:

„Во случаи кога брачниот другар на мајката, пред центарот за социјална работа изјавил дека не се смета за татко на детето и дека нема да поднесе тужба за оспорување на татковство, тужбата за оспорување на татковство во рок од три месеца по давањето на изјавата на таткото, ја поднесува старателот на детето со одобрение од центарот за социјална работа.”

Член 4

Во член 68 во ставот 2 зборовите „три месеци” се заменуваат со зборовите „една година”.

Член 5

Во член 69 во ставот 2 зборовите „три месеци” се заменуваат со зборовите „една година”.

Член 6

Тужба за оспорување на татковство согласно член 2 од овој закон со кој се додава нов член 65-а може да се поднесе во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон за дете кое до денот на влегување во сила на овој закон наполнило една година возраст, но нема повеќе од пет години.

Член 7

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија”.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ПРЕДЛОГ – ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СЕМЕЈСТВОТО

I. ОБЈАСНУВАЊЕ НА СОДРЖИНАТА НА ОДРЕДБИТЕ НА ПРЕДЛОГ-ЗАКОНОТ

Предлогот на закон за изменување и дополнување на Законот за семејството содржи 6 члена.

Со новиот член 65-а предвиден со членот 2 од Предлог законот се регулираат одредби со кои маж кој тврди дека е татко на детето може да го оспори татковството на лицето кое се смета за татко на детето според овој закон, ако истовремено побара да му се утврди татковство и рокот во кој може да се поднесе тужбата во судска постапка.

Со членовите 1, 3 и 4 се определува подолг рок за поднесување на тужба за оспорување на татковство и мајчинство, со цел да се создаде реална можност за нивна примена.

Членот 5 од Предлог законот е преодна одредба.

Членот 6 е завршна одредба со која е уредено влегувањето во сила на законот.

II. МЕЃУСЕБНА ПОВРЗАНОСТ НА РЕШЕНИЈАТА СОДРЖАНИ ВО ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ОДРЕДБИ

Предложените одредби се меѓусебно поврзани и како такви прават правна целина и се применливи.

III. ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Со предложеното законско решение ќе се уредат прашањата кои во праксата се покажаа како недоследени и чија имплементација создаде простор за произволност и различна примена или целосно неприменување, а со тоа и законско ускративање на сите засегнати страни да учествуваат и да ги остваруваат правата кои произлегуваат од споровите односно постапките за утврдување или оспорување на татковство и мајчинство.

ТЕКСТ НА ОДРЕДБИ НА ЗАКОНОТ ЗА СЕМЕЈСТВОТО КОИ СЕ ИЗМЕНУВААТ И/ИЛИ ДОПОЛНУВААТ

Член 64

Брачниот другар може да оспорува татковство на дете кое го родила неговата брачна другарка за време на траењето на бракот или пред истекот на 300 дена од престанокот на бракот, ако смета дека не му е татко на детето.

Тужбата за оспорување на татковство се поднесува во рок од три месеци од денот на дознавањето за раѓањето.

Ако брачниот другар на мајката е лишен од деловна способност или ако ја изгубил деловната способност пред истекот на рокот за оспорување на татковство, татковството може да го оспорува неговиот старател со одобрение на центарот за социјална работа и тоа во рок од три месеци од кога дознал за раѓањето на детето.

Член 65

Ако по истекот на рокот за поднесување на тужба од став 2 на член 64, од овој закон се откријат факти и докази од кои произлегува дека брачниот другар не е татко на детето кое го родила неговата брачна другарка, на негово барање Врховниот суд на Република Македонија со решение може да определи нов рок за поднесување тужба за оспорување на татковство.

Барањето од став 1 на овој член не може да се поднесе по полнолетство на детето.

Член 67

Детето може да оспорува дека му е татко лицето кое според овој закон се смета за негов татко.

Тужбата за оспорување на татковство детето може да ја поднесе најдоцна до навршување на 21 година од животот.

Во случаи кога брачниот другар на мајката, во рокот утврден во членот 64 став 2 од овој закон, не поднел тужба за оспорување на татковство, а изјавил во тој рок пред центарот за социјална работа дека не се смета за татко на детето и кога мајката дала согласност за посвојување на детето на начин и во постапка утврдена во членот 106 од овој закон, тужбата за оспорување на татковство во рок од три месеца по истекот на рокот од членот 64 став 2 на овој закон, ја поднесува старателот на детето со одобрение на центарот за социјална работа.

Член 68

Жената која во матичната книга на родените е запишана како мајка на детето може да го оспорува своето мајчинство ако смета дека не му е мајка.

Тужба заради оспорување на мајчинство може да се поднесе во рок од три месеци од дознавањето на фактот дека не му е мајка на детето, а најдоцна до полнолетство на детето.

Член 69

Жената која себе си се смета за мајка на детето може да го оспорува мајчинството на жената која во матичната книга на родените е запишана како мајка на детето под услов, со истата тужба да бара и утврдување на нејзиното мајчинство.

Тужбата од став 1 на овој член може да се поднесе во рок од три месеци од дознавањето дека е таа мајка на детето, а најдоцна до полнолетството на детето.

Во случаите од став 1 на овој член барањето за оспорување на мајчинство ќе биде одбиено доколку жената која се смета за мајка на детето не го докаже своето мајчинство.